

Ambt en homoseksualiteit: een Bijbels verantwoord perspectief?

Bijlage 6

bij het Rapport van de Commissie Ambt en Homoseksualiteit ten behoeve van de Landelijke
Vergadering Zeewolde 2013 van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Contactadres:
Mr. A. Wattèl,
Tasmanstraat 28,
6712 KB Ede
Tel.: 0318 6141 37
Mail: bramwattel@xs4all.nl

augustus 2015

Bijlage 6

Meerwaarde van het ambt

door

Jan Bouma

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Ontwikkeling van het ambt	4
2.1 Visie op het ambt	4
2.2 Het bijzondere ambt in relatie tot het ambt van alle gelovigen.	5
2.3 Een dunne wand	6
2.4 Enquête	7
2.5 Overwegingen bij de enquête	7
2.6 Van boven of van beneden	8
3. Het eigene van het ambt	9
3.1 Meerwaarde	9
3.2 Christusrepresentatie	9
3.3 Ambten en bedieningen in de gemeente	10
3.4 Diakenen	11
3.5 Weduwen	12
4. De Bijbelse vereisten voor het ambt	12
4.1 De brieven van Paulus	12
4.2 Oud of jong	12
4.3 Gehuwd of single	13
4.4 Verslaafd	15
4.5 Een goede vader	15
4.6 Echtscheiding	16
4.7 Niet-gelovige partner	17
5. Evaluatie	17
5.1 De vereisten in relatie tot homoseksualiteit	17
5.2 Een goed getuigenis	18
5.3 Inzegening of zegening	18
5.4 Celibatair of in een relatie	18
6. Geraadpleegde literatuur	20

1. Inleiding

2 In deze bijlage houden we ons bezig met de vraag wat het eigene van het ambt is in onderscheid van
4 de andere taken die in de gemeente van Christus vervuld worden en welke voorwaarden er aan het
kunnen vervullen van het ambt verbonden zijn.

Als commissie hebben wij voor ons rapport dankbaar gebruik mogen en kunnen maken van de
6 resultaten van het rapport van de Commissie Onderzoek Ambtsvisie. Deze commissie heeft een
aantal met name binnen de Gereformeerde traditie vigerende ambtsvisies op een rij gezet zonder
8 zelf een keuze te maken. Zij komt tot de conclusie dat binnen onze kerken geen eenduidige
ambtsvisie bestaat¹. Daarnaast heeft de commissie ook kennisgenomen van wat er in het VOP-
10 rapport geschreven is over het ambt. Daaruit een kort citaat: “De ambtsvisie binnen de
gereformeerde gezindte komt in grote lijnen hierop neer, dat het ‘ambt’ gezien wordt als een van
12 Christus gegeven, leidinggevende functie binnen de gemeente van Christus.”² “Zetten we de
nieuwtestamentische gegevens omtrent de oudsten en opzieneren op een rij, dan komen daarin ook
14 uitdrukkingen voor die erop wijzen dat Christus aan de oudsten en opzieneren een
verantwoordelijkheid voor de gemeente als geheel heeft gegeven. Een verantwoordelijkheid die met
16 bepaalde bevoegdheden gepaard gaat. Bevoegdheden die op hun beurt niet zonder gezag gedacht
kunnen worden.”³ De commissie VOP sluit aan bij de gangbare ambtsopvatting binnen de
18 Gereformeerde Kerken.

2. Ontwikkeling van het ambt

20 2.1 Visie op het ambt

Het is verbazingwekkend hoeveel ambtsvisies er zijn die zich allen legitimeren met een beroep op de
22 Schrift. Hoe komt dat? Het voert te ver om in het bestek van deze bijlage daar uitgebreid bij stil te
staan en al die visies op te sommen en te beoordelen. Want niet alleen binnen de
24 gereformeerde/protestantse tradities zijn er aanmerkelijke verschillen; wanneer we naar de kerken
in de wereld kijken, dan zijn die nog veel groter.

26 Al deze verschillende tradities beroepen zich op de Schrift. Daaruit kan op z’n minst deze conclusie
getrokken worden dat de Schrift daar blijkbaar de nodige ruimte voor open laat. Dat hangt samen
28 met het feit, dat er in de Schrift weinig gegevens staan over de inrichting van de kerk en er geen
samenhangende visie ontwikkeld is. Die ruimte is in de loop van de geschiedenis gebruikt om er, al
30 naar gelang de historische en theologische omstandigheden en ontwikkelingen, een eigen inhoud
aan te geven. Zo is uit de oudste (de opziener) het bisschopsambt ontstaan en ook het primaat van
32 Rome. De Reformatie is een typische tegenbeweging geweest, waarin het ambt van alle gelovigen en
het ambt van ouderling tegenover dat van de geestelijkheid kwamen te staan. En ook daar waren

¹ P 4. “De commissie betwijfelt of er in de kerken inderdaad een eenduidige ambtsvisie bestaat. Zonder in het andere uiterste te vervallen —alsof er geen gedeelde opvattingen en verwachtingen ten aanzien van het ambt zouden zijn— kan gesteld worden dat er al vanuit de gereformeerde traditie verschillende ambtsvisies bestaan.”

² Rapport van de Commissie Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten (VOP), 2003, aangenomen op de L.V. Lelystad 2004, p 13

³ VOP, p 16

2 goede Schriftuurlijke argumenten voor te vinden. Zie in dit verband ook het lezenswaardige boek van
Dr. C. Graafland over het ambt.⁴

4 We dienen dus in overweging te nemen dat de inrichting van de gemeenten in de apostolische tijd er
anders uitzag dan dat vandaag wereldwijd het geval is. Dr. J. van Bruggen geeft daar in zijn in 1984
6 verschenen boek over de ambten in de apostolische kerk een helder overzicht van.⁵ Tot diezelfde
conclusie komt ook Dr. Lekkerkerker in zijn boek over de oorsprong en de functie van het ambt.⁶

2.2 *Het bijzondere ambt in relatie tot het ambt van alle gelovigen*

8 Wat houdt het bijzondere ambt in vergeleken met het ambt van iedere gelovige? Ieder gelovige
vervult een ambt, heeft een roeping ontvangen. Maar dat maakt hem nog niet tot de ambtsdrager
10 zoals wij die kennen. Iedere gelovige heeft de roeping om Christus in de wereld tegenwoordig te
stellen (de Christusrepresentatie), zie 2 Korinthiërs 3:3.⁷ Lekkerkerker⁸ vult dat als volgt in: “Wie de
12 Christusrepresentatie vóór alles betreft op de gemeente als leesbare brief van Christus, begrijpt
14 waarom de Heidelberger⁹ van het drievoudig ambt van Christus terstond overgaat op het drievoudig
ambt van de christen en alleen in het voorbijgaan spreekt over mensen die bij de gemeente
aangesteld zijn voor het opzicht.” In deze gedachtegang gaat de gemeente vooraf aan het ambt.
16 Christus – gemeente – ambt tegenover de meer hiërarchische lijn Christus – ambt – gemeente. Van
belang is ook zijn conclusie: “Beide gedachtegangen zullen elkaar voortdurend moeten corrigeren. In
18 ieder geval brengt dit met zich mee een wederzijdse verhouding van afhankelijkheid tussen ambt en
gemeente.”¹⁰ Zo ook H.N. Ridderbos¹¹ en Koffeman.¹²

20 Koffeman haalt in zijn boek over kerkrecht het BEM – rapport van de Wereldraad van Kerken¹³ aan
dat bij het ambt inzet met ‘de roeping van het gehele volk van God’.¹⁴ Daarin ligt ook de strekking
22 van de in onze traditie veel gebruikte uitdrukkingen als ‘algemeen priesterschap van de gelovigen’ en

⁴ Dr. C. Graafland, *Gedachten over het ambt*, 1999, p. 26/27 “We mogen immers aannemen, dat alle kerken voor hun keuze voor een bepaalde ambtstoerusting hun fundament gezocht hebben in de Schrift. Dan moet er wel enige aanleiding zijn om aan te nemen, dat de Schrift iets van die pluriformiteit laat zien.” En zegt hij, “laten we als gereformeerden bescheiden zijn, ook wij kunnen er niet zondermeer van uitgaan dat we onze eigen gereformeerde ambtsopvatting zonder meer uit de Schrift kunnen halen”.

⁵ Dr. J. van Bruggen, *Ambten in de Apostolische Kerk. Een exegetisch mozaïek*. Kampen 1984

⁶ Dr. A.F.N. Lekkerkerker, *Oorsprong en functie van het ambt*, 1971, p 150. “Vanaf de Quakers tot en met de Rooms-Katholieke Kerk kan men zich op bepaalde gedeelten van het nieuwe Testament beroepen” en “Vanuit het evangelie op andere plaatsen en andere tijden mogen (wij) in de vrijheid des Geestes zoeken naar die ambtelijke uitdrukkingen, die de voortgang van het Woord en de opbouw der gemeente het best kunnen dienen”.

⁷ 2 Korinthiërs 3:2,3 “Onze brief zijt gij, geschreven in onze harten, kenbaar en leesbaar voor alle mensen, daar gij toont een brief van Christus te zijn, door onze dienst opgesteld...”

⁸ Lekkerkerker, p.163

⁹ Heidelberger Catechismus, vr/antw. 32

¹⁰ Lekkerkerker, p 164.

¹¹ H.N. Ridderbos, *Rondom het Woord*, mei 1966, p 166

¹² L.J. Koffeman, *Het goed recht van de kerk*, Kampen 2009, p 144 “Het ambt komt niet op uit het volk Gods. Ambtsdragers vervullen hun ambt echter evenmin los van het volk van God.”

¹³ Faith and Order Commision, *Baptism, Eucharist, Ministry*, Faith and Order Paper 111, Geneva 1982

¹⁴ L.J. Koffeman, *Het goed recht van de kerk*, Kampen 2009, p. 146 “Tot de kerk behoren betekent leven in gemeenschap met God de Vader door Jezus Christus in de Heilige Geest. Het gehele volk van God is geroepen in de wereld te getuigen, God te prijzen, de naaste te dienen, het evangelie te verkondigen, het geloof te belijden, rekenschap te geven van de hoop, op te komen voor verdrukten en te strijden voor vrijheid en waardigheid”.

2 'ambt van alle gelovigen'.¹⁵ En nadat hij Zondag 12 van de H.C. heeft aangehaald concludeert hij: "En dat raakt allen in de gemeente van de Heer: ook ambtsdragers zijn en blijven voor alles leken".¹⁶

4 Ook in de kerkorden van de Protestantse Kerk in Nederland¹⁷ en de Gereformeerde Kerken
6 vrijgemaakt¹⁸ wordt allereerst gesproken over de roeping en de taak van de gemeente in de dienst
aan het Woord van God.

8 Het ambt van alle gelovigen is fundamenteel voor het functioneren van de christelijke gemeente. Alle
gelovigen samen hebben de roeping om onder leiding van de Heilige Geest dienstbaar te zijn aan het
10 Woord van God in de prediking van het Evangelie, de viering van doop en avondmaal etc., zoals dat
in de PKO geformuleerd is. De gemeente wordt geregeerd door Christus, Hij is de hoogste
ambtsdrager in zijn gemeente.

12 2.3 Een dunne wand

14 In het N.T. komen we de woorden ambt en ambtsdrager niet tegen. Wel lezen we dat er vanaf het
allereerste begin oudsten waren, in verschillende groepen. Die in Jeruzalem en in de
16 zendingsgemeenten. Zie Van Bruggen.¹⁹ Twee keer lezen we van mensen die door Christus in de
gemeenten zijn aangesteld, apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars.²⁰ Twee daarvan
komen we nu niet meer als zodanig tegen, namelijk de apostel en de profeet.

18 Naast de ambtsdragers waren er ook allerlei diensten en charismata in de gemeenten.²¹ Diensten of
20 bedieningen die in de loop der eeuwen geëvolueerd zijn. In de Hervormde Kerkorde van 1951
worden ze naast de ambten genoemd.²² Ook in onze kerken bestaan er zulke diensten, maar zonder
22 kerkordelijke verankering. Tussen ambt en bediening blijkt overigens een dunne wand te bestaan.
Illustratief is in dit verband de positie van de diaken. Is hij wel of geen ambtsdrager? Behoort hij wel
24 of niet tot de kerkenraad? In het Nieuwe Testament is hij vooral de dienaar naast de oudste.²³
Verder zijn er naast de ambten en bedieningen allerlei functies en taken die door gemeenteleden
26 vervuld kunnen worden (koster, organist, commissie van beheer etc.).

¹⁵ Koffeman, p147 "Als gesproken wordt van een 'koninkrijk van priesters' of een 'koninklijk priesterschap', dan wordt de rol van dit ene volk van God onder de twee gestalten van Israël en de gemeente van Christus, te midden van de volkerenwereld aangeduid: dit volk staat met een priesterlijke opdracht in de menselijke gemeenschap".

¹⁶ Koffeman, p 147

¹⁷ Protestantse Kerkordening: (1) De gemeente, daartoe begenadigd door de Geest, is geroepen tot de dienst aan het Woord van God in de prediking van het Evangelie en de viering van doop en avondmaal in de openbare eredienst, in de dienst van de gebeden, in de missionaire arbeid, in het diaconaat, in de herderlijke zorg, in de geestelijke vorming en ook in alle andere arbeid tot opbouw van het lichaam van Christus.

(2) Alle leden van de gemeente zijn geroepen en gerechtigd hun gaven aan te wenden tot vervulling van de opdracht die Christus aan de gemeente geeft.

¹⁸ Nieuwe Kerkorde GKv: Het verdient de voorkeur positief te beginnen bij de oorsprong van alle ambtsdienst in de gemeente: Christus. Hij regeert en geeft ambtsdragers aan de gemeente (...). Christus schakelt daarbij de gemeente in (...). Dat is de bijzondere samenloop van de roeping van boven en de roeping van beneden.

¹⁹ Van Bruggen, hoofdstuk III

²⁰ Efeze 4:11,12; 1 Korinthiërs 12:28

²¹ 1 Korinthiërs 12: 1-11

²² Lekkerkerker, p 20, 186-191. "Evangelist, bediening in de zendingsarbeid, jeugdwerkleider, katecheet, pastoraal medewerker, hulpprediker, diakonale bediening".

²³ Van Bruggen, p. 114-116

2 In verband met ons onderwerp is het interessant om te zien op wat voor manier de gemeenten
homoseksuele broeders en zusters aanvaardden, hen inschakelen in allerlei diensten en commissies,
4 hen bepaalde taken opdragen en in een enkel geval willen roepen tot het ambt. We maken daarbij
dankbaar gebruik van de door onze commissie in 2011 gehouden enquête.

6 *2.4 Enquête*

8 In de enquête die gehouden is onder de plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerken in 2011 (van
de 90 aangeschreven kerken hebben 64 de enquête ingevuld) wordt een aantal vragen gesteld over
10 het aanvaarden als lid van de gemeente van broeders en zusters die een homoseksuele relatie
hebben alsmede over het vervullen van niet-ambtelijke functies en van de ambten van ouderling en
12 diaken door hen. De reacties waren divers, al hadden veel gemeenten, circa 30, (nog) geen standpunt
ingenomen. Maar er bestaat binnen de kerken geen eenstemmigheid, dat moge duidelijk zijn. Er zijn
14 kerken (5) die samenlevende homoseksuele broeders en zusters niet aanvaardden als leden van de
gemeente. Eén kerk voert een afhoudend beleid. Een groter aantal kerken aanvaardt hen wel en
16 verleent hun de toegang tot de viering van het heilig avondmaal (dit geldt voor 24 kerken), maar voor
deze gemeenten is de stap naar het ambt te groot. Negen kerken geven aan een besluit te hebben
18 genomen dat niet-ambtelijke functies openstaan voor de bedoelde broeders en zusters, terwijl één
gemeente besloten heeft ook het ambt open te stellen (maar dit nog niet heeft geëffectueerd).
20 Achttien kerken hebben besloten dit niet te doen. Het dragen van gemeenteleden in hun “nood”
betekent voor deze kerken blijkbaar niet dat zij ook leiding kunnen geven aan de gemeente. De
22 vraag of “broeders en zusters met een homoseksuele relatie die belijdend lid zijn van de gemeente
en mogen deelnemen aan de viering van het heilig avondmaal, alleen al vanwege de homoseksuele
24 relatie niet mogen worden geroepen tot het ambt van ouderling of diaken” wordt door 30 kerken
bevestigend beantwoord. Blijkbaar is het ambt voor de meeste kerken een brug te ver. De enquête
26 geeft geen antwoord op de vraag waarom aan de ene kant broeders en zusters wel lid mogen zijn
van de gemeente en genodigd worden tot de maaltijd van de Heer, maar in de meeste gevallen niet
28 dienstbaar mogen en kunnen zijn in een niet-ambtelijke functie en in nog mindere mate in het ambt.
De enquête, en dat dient gezegd te worden, was overigens in de eerste plaats bedoeld om de stand
30 van zaken te beschrijven.

2.5 Overwegingen bij de enquête

32 Uit de enquête blijkt dat broeders en zusters die een homoseksuele relatie hebben in 24 gemeenten
het ambt van alle gelovigen vervullen. Zij nemen deel aan het heilig avondmaal en aan allerlei
34 activiteiten binnen de gemeenten. In een veel kleiner aantal van deze gemeenten (9) mogen deze
broeders en zusters niet-ambtelijke taken vervullen. Niet duidelijk is of dit diensten (bedieningen)
36 betreft of andere taken en functies. Eén kerk heeft het voornemen om ook het ambt voor deze
broeders en zusters open te stellen. Dat er grote terughoudend bestaat tegen de homoseksuele
38 ambtsdrager heeft klaarblijkelijk te maken met het gewicht dat aan het ambt wordt toegekend. Het
is alleen daarom al nodig om daar dieper op in te gaan.

40 Koffeman zegt in zijn boek: “Moet er een ambt of moeten er zelfs verschillende ambten zijn in de
kerk? Als dat zo is, aan welke eisen moet een functie in een kerkelijke gemeenschap dan voldoen om
42 echt van ‘ambt’ te kunnen spreken? Hier liggen in het kerkrecht de lastigste en de theologisch het

meest beladen vragen. Op dit punt gaan de wegen ook oecumenisch uiteen. Als hierover
2 oecumenische overeenstemming zou worden bereikt, zouden de kerkelijke verhoudingen totaal
veranderen.”²⁴ Een veelzeggend citaat waarmee de complexiteit van het ambt wordt omschreven.

4 2.6 Van boven of van beneden

Er vallen wel een paar lijnen te trekken, zoals we al eerder gezien hebben. Enerzijds de lijn: Christus –
6 ambt – gemeente, anderzijds de lijn Christus – gemeente – ambt. Of zoals Koffeman het formuleert:
“Is het ambt sacramenteel of is het functioneel te verstaan? Ontleent het ambt zijn gezag aan God of
8 aan de gemeente? Representeert de ambtsdrager Christus of functioneert hij of zij bij de gratie van
de gemeente?”²⁵

10 In het katholieke, episcopale kerkmodel staat de persoon van de bisschop centraal, hij belichaamt de
eenheid van de kerk, waarvan de oorsprong in Christus ligt. Tussen Christus en de gemeente staat
12 het priesterambt en de priester speelt een beslissende rol in de bemiddeling van Gods heil.²⁶

Lijnrecht tegenover dit katholieke model staat het congregationalistische model, dat zijn
14 uitgangspunt heeft genomen in het algemeen priesterschap der gelovigen. De kerk vindt haar
oorsprong niet in een goddelijk, maar in een menselijk initiatief.²⁷

16 Het gereformeerde of presbyteriale model staat hier tussen in, met alle nuances die teruggaan op de
reformatoren van het eerste uur. Enerzijds ligt er een belangrijk accent op het ambt, met name op
18 “de rol van de kerkenraad, die de plaats inneemt van de bisschop, en heel in het bijzonder die van de
predikant, aan wie de bediening van het Woord en de sacramenten is toevertrouwd.”²⁸ Anderzijds
20 “is het duidelijk dat niets en niemand zich tussen de gelovige en Christus moet nestelen. Jezus
Christus is de ‘enige, algemene bisschop en het enige Hoofd van de kerk’(NGB art. 31).”²⁹

22 Binnen het brede spectrum van de gereformeerde kerken worden de accenten verschillend gelegd.
Nu eens ligt de nadruk op het ambt als gave van God en op de ambtsdrager als representant van
24 Christus door wie Hij zijn gemeente wil regeren, dan weer ligt het accent op het ambt van alle
gelovigen in een meer congregationalistische lijn, waarbij men in plaats van het woord ‘ambt’ liever
26 het woord ‘dienst’ gebruikt. Trimp spreekt in dit verband van functionalisering en horizontalisering
van het dienstbetoon in de gemeente.³⁰

28 Op deze laatste lijn beweegt zich de ambtsopvatting binnen onze kerken; het rapport CoA
formuleert het heel eenvoudig : “de “huisstijl” van de NGK is om kerk te zijn te definiëren vanuit de
30 lokale gemeente en de gaven van de gelovigen.”³¹, wat overigens volgens de commissie in het AKS
niet zo duidelijk meer doorklinkt. Daar ligt het, zoals het in de DKO en de daarvan afgeleide
32 kerkordeningen geformuleerd staat, veel genuanceerder.

²⁴ Koffeman, p 137

²⁵ Koffeman, p 150

²⁶ Van den Brink en van der Kooi, Christelijke dogmatiek, p 528

²⁷ Idem, p 527

²⁸ Idem, p 528

²⁹ Idem, p 528

³⁰ C. Trimp, Ministerium, p. 116

³¹ Commissie onderzoek Ambtsvisie, p 8

3. Het eigene van het ambt

2 3.1 Meerwaarde

Koffeman sluit in zijn boek over het kerkrecht aan bij de Duitse kerkrecht deskundige Martin Honecker³² die de meerwaarde van het ambt heel scherp formuleert³³, met de opmerking: Maar het gaat in het ambt primair om de bediening van Woord en sacramenten. Het samenkomen rond Woord en sacrament vormt het hart van het gemeente zijn.³⁴ De legitimiteit van het ambt is dus in de eerste plaats niet kerkordelijk van aard, maar geestelijk.

8 Over het algemeen wordt het karakteristieke van het ambt of de meerwaarde van het ambt gezocht in het feit, dat men er toe aangesteld is of er toe geroepen wordt op grond van de gaven die men
10 ontvangen heeft. Koffeman verwijst naar het Lima-rapport dat onderscheidt maakt tussen charisma, dienst (ministry) en kerkelijk ambt (ordained ministry). 'Charisma' verwijst naar de gaven van de
12 Geest die aan elk lid van het lichaam van Christus zijn gegeven. 'Dienst' verwijst naar de roeping van het hele volk van God. 'Kerkelijk ambt' heeft betrekking op personen die een charisma hebben
14 ontvangen en die door de kerk door ordinatie voor hun taak zijn aangesteld, onder aanroeping van de Geest en handoplegging, en gericht op de zorg voor de getrouwe verkondiging van het evangelie
16 en voor de nederige dienst in naam van Christus.³⁵ Een primaire voorwaarde voor ordinatie³⁶ (wijding) is de roeping. De gereformeerde traditie heeft hierop vanouds een sterk accent gelegd. Als
18 essentieel voor het bijzondere ambt, in onderscheid van het ambt van alle gelovigen, ziet zij dat naast de *vocatio interna* de *vocatio externa* komt, naast de roeping door God de roeping die van de
20 gemeente uitgaat.

3.2 Christusrepresentatie

22 In hoeverre mogen we achter de ambtsdrager Christus zelf zien? Dat is een vraag die door de
eeuwen heen een rol gespeeld heeft in de discussie over het ambt. En op welke manier
24 representeert de ambtsdrager zijn Heer Jezus Christus? Koffeman wijst er op dat een ambtsdrager
niet eigenmachtig optreedt, maar als gezondene, in naam van Jezus Christus³⁷. Met name is dat het
26 geval als het gaat om de ambten die te maken hebben met de bediening van het Woord, dit in

³² M. Honecker, 'Kirchenrecht II', in Theologische Realenzyklopädie 18, 1989, 743

³³ Koffeman, p. 140 "De theologische kernvraag van het kerkrecht is echter die naar de geestelijke *legitimiteit* van verkondiging en sacramentsbediening. Op grond waarvan wordt er verkondigd en worden Woord en sacrament bediend? Met welk geestelijk recht spreekt iemand van de kansel in de naam van de Heer, of doopt iemand een kind op de naam van de drie-enige-God? Hoe kunnen zulke grote dingen in de handen van mensen liggen?"

³⁴ Koffeman, p 141

³⁵ Koffeman, p 143, 144

³⁶ Koffeman, p 144 "De ordinatie is (dus) bepalend voor het kerkelijke ambt. Het Lima-rapport onderscheidt drie aspecten: het gaat om erkenning van de gaven van de Geest in het betrokken gemeentelid, om een bede tot God om zijn geest voor betrokkene en tegelijk om een – door veel kerken sacramenteel geduid – teken van de verhooring van dat gebed: de kerk ordeneert in het vertrouwen dat God, die trouw is aan zijn belofte in Christus, op sacramentele wijze in contingente historische vormen van banden tussen mensen doordringt en ze voor zijn doel gebruikt."

³⁷ Koffeman, p. 152 "Zij handelen in die zin *in persona Christi*; zij representeren Hem. Representatie in deze betekenis is echter geen plaatsvervangende van Christus, maar veeleer plaatsbekleding: degenen die representeert neemt niet de volmachten van de Gerepresenteerde over, maar kan en mag juist alleen functioneren in een voortdurende en levende verwijzing naar de Gerepresenteerde, in de kracht van de Heilige Geest".

2 onderscheid van de ambten die primair opkomen uit de gemeente en die op verschillende manieren
de gemeente vertegenwoordigen³⁸. Zij zijn herders die in navolging van de grote Herder der schapen,
4 Jezus Christus, leiding geven aan de kudde van God. De apostel Petrus roept de oudsten in de
gemeente op om de “kudde Gods te hoeden... als voorbeelden voor de kudde”³⁹. Een ambtsdrager is
6 verantwoordelijk voor het geheel van de gemeente. Hij heeft bevoegdheden die gemeentelieden niet
hebben, zoals dat ook in het bevestigingsformulier staat: “het bezoeken van de leden van de
8 gemeente en met hen te spreken over de heerlijkheid van de dienst des Heren. Zij moeten, waar dat
nodig is een vermanend woord spreken en zo nodig de christelijke tucht oefenen. Dit alles naar het
woord van Paulus gericht tot de oudsten van Efeze: “Ziet toe op u zelf en op de gehele kudde,
10 waarover de Heilige Geest u tot opziensers gesteld heeft, om de kudde Gods te weiden, die Hij zich
door het bloed van zijn Eigene verworven heeft”⁴⁰.

12 Om leiding te kunnen geven moet een ambtsdrager dus met gezag kunnen spreken, gezag dat hij
ontleent aan de zalving met de Heilige Geest, zoals dat in de handoplegging wordt uitgebeeld.
14 Ambtsdragers moeten daarom ook goed bekend staan, zij hebben, zoals Petrus zegt, een
voorbeeldfunctie zowel naar binnen⁴¹ als naar buiten⁴² toe. In zijn tweede brief⁴³ tekent Petrus ons
16 de gelovige naar Gods hart: de man, de vrouw, die een vroom leven leidt met eigenschappen die
hem/haar vruchtbaar maken in de wereld. Zulke gelovigen zijn voorbeelden voor anderen. En dat
18 geldt in het bijzonder voor hen die leiding moeten geven in en aan de gemeente van Christus.

20 Wanneer we het geheel overzien en de beide lijnen naast elkaar zetten, dan kunnen we concluderen
dat het ambt niet opkomt vanuit de gemeente, maar in de eerste plaats van boven komt, door
Christus is gegeven, zoals Paulus schrijft in zijn brief aan de gemeente van Efeze⁴⁴. Het ambt vindt zijn
22 oorsprong in Christus die door het ambt voor zijn gemeente zorgt. De wijze waarop het ambt in de
praktijk wordt ingevuld, verschilt per traditie.

24 3.3 Ambten en bedieningen in de gemeenten

In het Nieuwe Testament komen we de oudsten tegen. Allereerst die in Jeruzalem. Merkwaardig
26 genoeg weten we niet waar ze vandaan komen. Nergens wordt hun verkiezing vermeld in
tegenstelling tot de oudsten die op het zendingsveld per plaats worden aangesteld en die ook alleen
28 voor die éne plaats hun verantwoordelijkheid ontvangen (Hand. 14:23 ‘in elke gemeente’; 20:17 ‘de
oudsten van de gemeente’(te Efeze); 20:28-13)⁴⁵. Zij zijn nauw verbonden met Jakobus, de broer van
30 Jezus, en worden in de regel op één lijn gesteld met de apostelen wat hun gezag betreft, zodat Van
Bruggen concludeert hen niet te beschouwen als voorgangers van de plaatselijke kerk⁴⁶. Het woord
32 *presbuteroi* dat voor hen gebruikt wordt is ook veel breder dan het woord ouderling. Het betekent

³⁸ Koffeman, p. 153

³⁹ 1 Petrus 5: 2-4

⁴⁰ Handelingen 20:28

⁴¹ 1 Timoteüs 4:12, Titus 2:7

⁴² 1 Timotheüs 3:7 “Verder moet hij buiten de gemeente een goede reputatie hebben, zodat hij niet in
opspraak komt en door de duivel wordt gestrikt.”

⁴³ 2 Petrus 1:3-11

⁴⁴ Efeze 4;11-12 “En Hij heeft sommigen gegeven als apostelen, anderen als profeten, weeranderen als
evangelisten en *nog weer* anderen als herders en leraars, 12 om de heiligen toe te rusten tot het werk van
dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus...”

⁴⁵ Van Bruggen, p 80

⁴⁶ Idem, p 81

2 'oudere mensen' (tegenover 'jongere mensen': Hand. 2:17; 'vooraanstaande personen (de oudsten in het Sanhedrin: Hand. 4:5.8.23; 6,12; 23:14; 24:1; 25:15); 'aangestelde voorgangers'(Hand. 14:23; 20:17).⁴⁷ Uit Hand. 20:28 valt op te maken dat deze laatsten waarschijnlijk zijn aangesteld.⁴⁸

4 Paulus heeft in de plaatsen waar hij gemeenten stichtte oudsten aangesteld of aangewezen (Efeze 20:28; vergelijk ook 1 Kor. 12:28 en Rom. 12: 6-8). In de brief aan Titus draagt hij zijn medewerker op
6 om in alle plaatsen oudsten aan te stellen.⁴⁹ In 1 Timotheüs 4:14 lezen we dat dit waarschijnlijk
8 gebeurde onder handoplegging van de gezamenlijke oudsten. Verder wordt niets over hun
aanstelling vermeld.

3.4 Diakenen

10 Naast de oudsten komen we nog een aantal andere diensten tegen, bijvoorbeeld de "zeven" in
12 Handelingen, die door de discipelen/volgelingen van de Here Jezus (de gemeente?) in Jeruzalem
worden verkozen. Wat hun positie precies geweest is, weten we niet. Zij namen bepaalde taken over
van de apostelen; sommigen zien hen als diakenen.

14 Over de diakenen lezen we weinig in de brieven van Paulus. Alleen in 1 Timotheüs komen zij iets
meer uit de verf. Verder worden zij genoemd in Fil. 1:1. Maar over de invulling van hun taak is binnen
16 de nieuwtestamentische context niet veel bekend. Ook Graafland constateert dat het moeilijk valt uit
te maken wat precies hun plaats en werk in de gemeente is geweest, ook wat de armenzorg
18 betreft.⁵⁰ Zo ook Van Bruggen, die de diaken ziet in het verlengde van de opziener. "De apostel ziet in
1 Tim. 3 de kwaliteit van het opzienersambt uitstralen over allen die de opzieners behulpzaam zijn als
20 dienaars in de gemeente⁵¹, maar "geeft in zijn brieven geen duidelijk omschreven taak".⁵² Datzelfde
geldt ook voor de vrouwen die in hetzelfde hoofdstuk genoemd worden. Zijn zij diaconessen geweest
22 of zusters die dezelfde taken uitvoerden als de diakenen? In ieder geval lezen we niets over hun
verkiezing, roeping of ordinantie.

24

⁴⁷ Idem, p 84

⁴⁸ Hand. 20:18 "Ziet dan toe op u zelf en op de gehele kudde, waarover de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft..."

⁴⁹ Titus 1:5

⁵⁰ Graafland, p 303. "Wel is het waarschijnlijk, dat zij ook een bestuurlijke taak hebben gehad. Wellicht hebben zij die uitgevoerd in nauwe samenwerking met de opzieners. Misschien waren zij hun assistenten. Dat zou de reden kunnen zijn, waarom zij gelijktijdig maar wel op de tweede plaats met de opzieners worden genoemd, en ook aan hen dezelfde strikte voorwaarden worden gesteld om voor het uitoefenen van hun taak in aanmerking te komen".

⁵¹ Van Bruggen, p 114/115

⁵² Van Bruggen, p 115 "Men zoek tevergeefs naar een eigen kern van het werk van dienaren".

3.5 Weduwen

2 Van Bruggen meent dat de weduwen die in 1 Timotheüs 5 genoemd worden, een eigen speciale taak
hadden in de gemeente en dat zij daarom met ere genoemd dienen te worden. Hij baseert dat op
4 vers 9, waar de NBG vertaalt “Als weduwe komen in aanmerking...” en de NBV “Als weduwen mogen
alleen vrouwen worden ingeschreven...” en de HSV “Een weduwe mag gekozen worden...”. Hij
6 vertaalt als volgt: “Een weduwe moet worden aangesteld.... Het werkwoord *katalegasthai* kan ook
rekruteren betekenen, hetgeen bij Josefus in deze betekenis vaak voorkomt. Het gaat om mensen die
8 zijn opgeroepen en afgezonderd voor speciale dienst”⁵³. Paulus noemt tal van kwalificaties op,
waaraan zo’n weduwe moet voldoen; ze moet in ieder geval minstens 60 jaar oud zijn. Maar dan
10 mag ze ook aangesteld worden in deze bediening⁵⁴. Hiertegenover staat Van Houwelingen, die voor
de weduwe geen enkele taak ziet weggelegd in de gemeente⁵⁵.

12 4. De Bijbelse vereisten voor het ambt

4.1 De brieven van Paulus

14 In de eerste brief van Paulus aan Timoteüs⁵⁶ vinden we een opsomming van ‘vereisten’ waar een
opziener en diaken aan moeten voldoen. Een opziener, een diaken moet onberispelijk, een
16 ‘éénvrouwsman’, sober, bezonnen, gematigd, gastvrij en een goede leraar zijn, geen
alcoholverslaafde, niet driftig, vredelievend en vriendelijk, niet geldzuchtig en een goede vader.

18 In de pastorale brieven wordt van de dwaalleraars het tegenovergestelde gezegd. Ze zijn onbeheerst,
hun onderricht leidt tot verdeeldheid, ze proberen zich te verrijken⁵⁷.

20 Sommige van de vereisten hebben te maken met de cultuur, waarbinnen de gemeente leefde.
Bijvoorbeeld dat men een ‘éénmansvrouw’ moest zijn. Huwelijksrouw was in die tijd geen
22 gemeengoed. Velen, zeker in de betere kringen, hadden maîtresses en hoererij kwam erg veel voor.
Daartegen wil de apostel in de gemeente een dam opwerpen. En de ambtsdragers dienen daarin een
24 voorbeeld te zijn.

4.2 Oud of jong

26 Over het algemeen wordt aangenomen dat de oudsten in de gemeenten ook oudere mannen waren.
Dat hangt samen met de oorspronkelijke betekenis van het woord *presbuteros* ‘oudere man’.

28 Mannen en vrouwen van hogere leeftijd stonden in aanzien vanwege hun wijsheid, hun
levenservaring die zij in en aan het leven hadden opgedaan. Uit 1 Timotheüs 4:12⁵⁸ valt op te maken

⁵³ Van Bruggen, p 130

⁵⁴ Van Bruggen. P 132 “Zulke weduwen komt de eer van kerkelijke aanstelling toe. Van haar mag ook een goede zorg worden verwacht voor de huisgenoten van God”.

⁵⁵ Dr.P.H.R. van Houwelingen, Timoteüs en Titus, Commentaar op het Nieuwe Testament, Kampen 2009, p 124
“Er is geen enkele aanwijzing dat de voorwaarden bedoeld zijn als kwalificaties voor een diaconaal actieve weduwe, laat staan een omschrijving van haar takenpakket. Terwijl hoofdstuk 3 de kwalificaties voor opzieners en diakenen formuleert in het heden, staan de voorbeelden van diverse goede daden bij de weduwen in het verleden”.

⁵⁶ 1 Timoteüs 3:1-13

⁵⁷ Van Houwelingen, p. 87

⁵⁸ 1 Timotheüs 4:12, “Sta niemand toe dat hij vanwege je jeugdige leeftijd op je neerziet...”

2 dat een jonge man (Timotheüs) in zijn positie zich tegenover een oudere generatie moet
waarmaken⁵⁹. Hij moet nog een heel leerproces doormaken en laten zien dat hij vorderingen maakt.

4 Ook de in 1 Timotheüs 3 genoemde voorwaarden wijzen er op dat de oudste, de diaken (en de
diacones) mensen met levenservaring moeten zijn, die geleerd hebben om zichzelf te beteugelen.
6 Nadrukkelijk wordt ook vermeld dat zij hun huisgezin goed moeten kunnen leiden en op waardige
wijze gezag over hun kinderen moeten uitoefenen. We moeten beseffen dat een gezin in die dagen
8 niet te vergelijken is met onze gezinnen. Een huisgezin was een meergeneratiegezin, waartoe ook
slaven en huispersoneel behoorden, met aan het hoofd de pater familias⁶⁰.

10 Ook de in hoofdstuk 5 genoemde weduwen moesten, als ze een positie bekleedden in de gemeente,
op leeftijd zijn⁶¹. Jonge weduwen zijn in de ogen van Paulus nog te wispelturig en doen er beter aan
om te trouwen.

12 In de gemeenten van het Nieuwe Testament zullen de ambten en diensten door de bank genomen
door ouderen vervuld zijn op grond van hun wijsheid en levenservaring. Zij zijn gematigder en meer
14 bezonnen dan een jongere generatie, die opvliegender, onrustiger is en nog onvoldoende het leven
geproefd heeft. Hij/zij is veelal nog ongehuwd en heeft daarom nog geen gezinsleven kunnen
16 opbouwen.

18 Ook hier zien we vandaag een breuk met het verleden. De kerkenraadsbanken worden nu gevuld
door vaak jonge mannen en vrouwen en in de leiding van clubs en allerlei commissies zitten veel
20 jonge mensen, die bruisen van energie, maar soms ook gebrek hebben aan geduld en wijsheid. In
hoeverre kijken wij vandaag nog naar de voorwaarden die de apostel stelt aan het leiden en dienen
van de gemeente? Ook hier laten allerlei culturele veranderingen in de samenleving zich gelden.

22 4.3 Gehuwd of single

24 Moet een ambtsdrager getrouwd of ongetrouwd zijn? Dat is voor ons vandaag geen vraag meer. In
de kerkenraad zitten gehuwden en ongehuwden en datzelfde geldt voor allerlei taken die in de
gemeente vervuld worden. Het valt uit de spaarzame Schriftgegevens niet op te maken hoe dat was
26 in de dagen van Paulus. In zijn eerste brief aan Timotheüs schrijft Paulus dat een opziener en een
diaken een 'eenvrouwsman'⁶² moeten zijn. Van Houwelingen⁶³ onderscheidt in navolging van
28 Marshall⁶⁴ vijf opties en kiest voor de laatste optie: de huwelijkstrouw. Dit tegenover die vorm van
het hellenisme, waar een vrije seksuele moraal heerste. Dus geen buitenechtelijke relaties maar
30 relaties in liefde en trouw. Dit ligt ook in het verlengde van wat Paulus aanbeveelt in 1 Kor. 7:2:
"Maar om ontucht te vermijden moet iedere man zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw haar

⁵⁹ Van Houwelingen, p 114 "Vanwege zijn jonge leeftijd (*neotès*) kon dit als een verstoring van de sociale orde worden beschouwd. Accepteert met een jongere die gezaghebbend onderricht geeft? Wordt leergezag niet ondermijnd als het niet door iemand van de oudere generatie wordt uitgeoefend?"

⁶⁰ Van Houwelingen, p 87 "Hij was verantwoordelijk voor alle regels en beslissingen, voor de zakelijke belangen, voor het welzijn... Uit zulke vooraanstaande mensen werden vaak de eerste voorgangers van de christelijke gemeente gerekruteerd"

⁶¹ Paulus noemt in vs 9 de leeftijd van 60 jaar

⁶² 1 Timotheüs 3: "de man van één vrouw" (*mias gunaikos anèr*)

⁶³ Van Houwelingen, p.85/86 1. Iemand die (voor zijn bekering) geen bigamie heeft gepleegd 2. Iemand die gehuwd is en dus niet celibatair leeft. 3. Iemand die niet is hertrouwd na de dood van zijn levenspartner 4. Iemand die niet hertrouwd is na een echtscheiding. 5. Iemand die trouw is aan zijn huwelijkspartner.

⁶⁴ I.H. Marshall, *The Pastoral Epistles*. (International Critical Commentary [=ICC-2]), p 155/156

2 eigen man". In 1 Timotheüs 5:9 wordt de oudere weduw een "eenmansvrouw"⁶⁵ genoemd. Ook de
bepaling dat een opziener en een diaken⁶⁶ hun eigen huisgezin goed moeten besturen suggereert dat
een ambtsdrager een getrouwde man is.

4 Duidelijk mag zijn dat een leidinggevende op het gebied van de huwelijksrouw een voorbeeld voor
6 de gemeente moet zijn, dit in tegenstelling tot de leidinggevendenden in de Grieks-Romeinse cultuur
waar buitenechtelijke relaties schering en inslag waren. Zeker in de "betere" kringen had men naast
8 de wettige echtgenote, bij wie men kinderen had, nog andere relaties, zowel vrouwelijke als
mannelijke (zie in dit verband ook hoofdstuk 7 van het rapport). Paulus stelt in verschillende brieven
10 deze heidense huwelijksmoraal aan de kaak. In 1 Korinthe 7:2 schrijft hij: "Maar laat vanwege allerlei
vormen van hoererij iedere man zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw haar eigen man." De
12 nadruk ligt bij Paulus op die vormen van ontrouw, zoals je die in de cultuur van zijn dagen
tegenkwam. Geen relaties naast je huwelijk, maar trouw zijn aan die ene.

14 Hoe deze woorden van Paulus moeten worden verstaan, kan per cultuur verschillen. In de Grieks-
Romeinse cultuur klinken deze woorden tegen de achtergrond van de verseksualiseerde
16 huwelijksmoraal. In een cultuur waarin polygamie normaal is, zal dit woord vooral dártegen gericht
zijn. Zendingarbeiders in Afrika en elders hebben daar in de praktijk mee te maken gekregen en
18 hebben daar in wijsheid mee moeten leren omgaan. Zoals in het Oude Testament lange tijd het
hebben van meerdere vrouwen (Abraham, Jakob, David, Salomo) door de Here God werd
20 getolereerd, zo gebeurde dat ook in de Afrikaanse cultuur waarin het geloof wortel schoot. Er was
tijd voor nodig om het huwelijk in ere te herstellen en om toe te groeien naar wat God bedoelde bij
de schepping van de mens.

22 Aan de andere kant horen we in 1 Korinthiërs 7 Paulus een pleidooi voeren voor de ongehuwde
staat. Doet hij dat in navolging van Christus die zegt (Matt. 19:12) "Er zijn er die zichzelf gesneden
24 hebben ter wille van het koninkrijk der hemelen"? Wie getrouwd is, is minder inzetbaar voor het
koninkrijk van God dan wie niet getrouwd is⁶⁷. De Jong voert op grond hiervan een pleidooi voor het
26 vrijwillige celibaat als een zinvolle optie in onze tijd⁶⁸. Sinds het concilie van Nicea (325) was het
diakens, priesters en bisschoppen verboden om na hun wijding te trouwen. Pas na het concilie van
28 Trente (1545-1563) werd dit verbod in de Rooms Katholieke Kerk serieus nageleefd. Al bleek in veel
gevallen het leven sterker dan de leer.

30 In bepaald opzicht zijn onze Heer en Paulus moderner dan de cultuur van hun dagen. Met het oog op
het koninkrijk van God doorbreken zij patronen, die voor veel culturen belangrijk zijn, zoals het
32 huwelijk en daarmee ook het krijgen van kinderen. Een ongehuwde was een uitzondering; men
behoorde te trouwen en trouwde soms tegen heug en meug. Huwelijken in de hogere kringen waren
34 niet zelden gearrangeerde huwelijken. De Here Jezus en Paulus wijzen er op dat je ook bewust voor
het ongehuwd zijn kunt kiezen met als motief: dienstbaar zijn aan het Koninkrijk van God. De

⁶⁵ Van Houwelingen, p. 124 "Dat een weduwe 'eenmansvrouw' moet zijn geweest, is het spiegelbeeld van de eis die door Paulus in 3:2 aan opzieners werd gesteld: 'eenvrouwsman'.

⁶⁶ 1 Timotheüs 3:4,5,12

⁶⁷ 1 Kor. 7: 32-34 "Een ongetrouwde man draagt zorg voor de zaak van de Heer en wil de Heer behagen. Een getrouwde man draagt zorg voor aardse zaken en wil zijn vrouw behagen..." Hetzelfde wordt van de vrouw gezegd.

⁶⁸ Drs. H. de Jong, Trouwen, scheiden en alleen blijven, Kampen, 1997

2 ongehuwde van toen is echter niet te vergelijken met de single van vandaag. De single van vandaag vindt zijn identiteit voor een belangrijk deel in zijn ongehuwd zijn⁶⁹.

4.4 Verslaafd

4 Alcoholverslaving was blijkbaar een veel voorkomend euvel, anders zou Paulus dit niet zo expliciet vermeld hebben. Naast positieve adviezen geeft de Schrift ook negatieve adviezen met betrekking tot alcoholgebruik⁷⁰. In Efeze 5: 18 lezen we: “Bedrink u niet, want dat leidt tot uitpattingen, maar laat de Geest u vervullen...” Dat laatste is wezenlijk: laat de Geest u vervullen. Wat Paulus zegt van de wijn, geldt voor alle verslavingen waar wij in onze tijd mee te maken hebben. Drugs, seks enz. brengen een kwade geest over de mens. En zo kan men geen voorbeeld voor de gemeente zijn.

10 4.5 Een goede vader

12 Een ander voorbeeld betreft wat de apostel zegt in de vss. 4 en 5 van 1 Tim. 3: “Hij moet goed leiding geven aan zijn eigen huis, zijn kinderen onderdanig houden, in alle waardigheid. Want als iemand niet weet hoe hij leiding moet geven aan zijn eigen huis, hoe zal hij voor de gemeente van God zorg dragen?” In de cultuur van die tijd is de vader is de pater familias, niet alleen over zijn kinderen, maar ook over het personeel dat deel uitmaakt van de familie. “Leidinggevende capaciteiten zijn nodig om ‘vol waardigheid’ (Willibrordvertaling) gezag uit te oefenen over de kinderen” zegt een commentaar. De relevantie van de eis die Paulus stelt, lijkt in die cultuur evident te zijn geweest. In de eer- en schaamtecultuur van die tijd hing het aanzien dat iemand had nauw samen met de mate waarin hij controle uitoefende over zijn familie. Iemand die geen greep had op zijn familie toonde hiermee per definitie aan geen goed leidinggevende te zijn. Als pater familias had hij immers wel de autoriteit, maar blijkbaar niet de capaciteiten om die autoriteit uit te oefenen.

22 Voor het verstaan van de Schriften in onze tijd is fijngevoeligheid vereist. Hoe lezen wij vandaag dit vereiste in een veranderde cultuur, waarin ook de individualiteit van het kind meer tot z'n recht komt? Ook al kennen wij niet meer de gezinsstructuur van de tijd van de Bijbel en ligt de verhouding tussen ouders en kinderen nu anders dan toen, de grondstructuur is dezelfde. Het gezag dat een vader toen had, is zonder meer anders dan vandaag. Een kind gaat tegenwoordig op jongere leeftijd een eigen weg, een ouder (een moeder is in onze cultuur net zo belangrijk voor de opvoeding als een vader, ook in het uitoefenen van gezag) draagt in onze tijd slechts tot op een bepaalde leeftijd verantwoordelijkheid voor zijn/haar kinderen. Vandaag kunnen we een ouder die geroepen wordt om ouderling te worden, soms met een beroep op Paulus horen zeggen: ‘Ik kan mijn gezin niet goed besturen en mijn kinderen gaan hun eigen weg; kan ik dan wel leiding geven aan de gemeente en andere ouders op dit punt vermanen?’ Hoe begrijpelijk deze vragen op zich ook zijn (er spreekt immers verlegenheid uit over de gegeven opvoeding), het vereiste dat Paulus stelt, was dusdanig nauw verweven met de toenmalige cultuur dat het rechtstreeks daarvan doortrekken naar onze tijd niet goed mogelijk is. De gezagsstructuur binnen het gezin is vandaag immers heel anders (denk ook aan de hedendaagse man-vrouw verhouding). Ook de toegenomen individualisering binnen onze maatschappij speelt hierbij een belangrijke rol.

⁶⁹ Ad de Bruijne, Open en kwetsbaar, p 68 “Dat geldt overigens ook voor het moderne fenomeen van de alleenstaande of ‘single’. Dat gaat verder dan de ‘ongehuwde’ uit de traditie, omdat ook in de moderne ‘single’ sprake is van geprofileerde identiteit”.

⁷⁰ O.a. Spreuken 20:1 “Van wijn wordt je een spotter, van drank een braller, wie zich bedrinkt, verliest zijn verstand.”

Overigens kan nog wel de vraag gesteld worden of in het hedendaagse denken over het ambt het aspect van het gezag nog wel voldoende uit de verf komt. Wij gebruiken niet meer de term 'opziener', maar hebben het over 'ouderling' of 'oudste'. Wij leggen het accent meer op de herderlijke taak dan op het geven van leiding, terwijl dat laatste element toch niet gemist kan worden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat vandaag de roep om geestelijk leiderschap in de kerk weer luider klinkt.

4.6 Echtscheiding

Op het punt van de huwelijkstrouw hanteert de Schrift een hoge norm. De Heer Jezus zegt in Mattheüs 19: 6: "Dus, wat God samengevoegd heeft, laat de mens dat niet scheiden" en in vs. 9: "Maar Ik zeg u: wie zijn vrouw verstoot anders dan om hoererij en met een ander trouwt, die pleegt overspel, en wie met de verstotene trouwt, pleegt ook overspel." De apostel Paulus is niet minder duidelijk wanneer hij in 1 Korinthe 7: 10-11 zegt: "Maar de gehuwden beveel ik – niet ik, maar de Heere – dat een vrouw niet zal scheiden van haar man, - en als zij toch gaat scheiden, moet zij ongehuwd blijven of zich met haar man verzoenen – en dat een man zijn vrouw niet zal verlaten." Zowel de Heer Jezus als de apostel Paulus geven een heel duidelijk voorschrift ten aanzien van echtscheiding en hertrouw. Echtscheiding wordt door de Schrift verboden met één uitzondering: overspel. En hertrouw na echtscheiding is Bijbels gezien geen optie. Een huwelijk dat in de hemel gesloten is, is onverbrekkelijk, tenzij er sprake is van hoererij. Hoe er in de praktijk met gescheiden broeders en zusters werd omgegaan is moeilijk te achterhalen, maar de norm lag hoog.

In dit verband kunnen we opmerken dat Paulus in Korinthe 7 ingaat tegen de gangbare lijn van de Schrift ("Het is niet goed, dat de mens alleen is..." Gen. 2:18), wanneer hij zegt: "Ik denk dat dit goed is met het oog op de aanstaande (tegenwoordige) nood, namelijk dat het voor een mens goed is om zo te zijn" (vs 26) en (vs 28) "Maar ook als u trouwt, zondigt u niet. Ook als een meisje, dat nog maagd is, trouwt, zondigt ze niet. Zulke mensen echter zullen wel verdrukking hebben in het vlees en dat wil ik u besparen." Hoewel trouwen en kinderen krijgen een van Godswege gegeven opdracht is, relativeert Paulus toch het gewicht van deze opdracht; het huwelijk is bij hem hoog in ere, maar is geen must. Er zijn volgens Paulus tal van redenen om van het huwelijk af te zien. In de eerste plaats de nood van de tijd. Wat die nood inhield, vermeldt Paulus niet, maar er kunnen zich situaties voordoen (oorlog, vervolging) waarin het beter is om ongehuwd te blijven. Op zich is dit een negatief motief. Vervolgens noemt hij ook een positief motief in vs. 32: "De ongehuwde draagt zorg voor de dingen van de Heere, hoe hij de Here zal behagen." Wie niet trouwt, zal zich met des te meer energie kunnen inzetten voor het Koninkrijk van God. Wat Paulus hier te berde brengt is geen gebod, maar een welgemeend advies. Een aanmoediging en daar klinkt levenservaring, wijsheid in door. En heeft de Heer Jezus zelf daar niet een aanzet toe gegeven, toen Hij zei: "en er zijn ontmanden die zichzelf ontmand hebben om het Koninkrijk der hemelen" (Mattheüs 19:12b)?

Paulus houdt het huwelijk hoog binnen de cultuur waarin hij en de gemeenten van Christus leven. Toch heeft het huwelijk niet meer die exclusieve functie die het in het Oude Testament had, namelijk het krijgen van kinderen. Ook daarin betoont Paulus zich een goede leerling van zijn Meester. Het huwelijk wordt gerelateerd aan het Koninkrijk van God en daarom kan en mag men ook van het huwelijk afzien. Het ongehuwd zijn krijgt in deze optie een positieve invulling.

4.7 Niet-gelovige partner

2 De Bijbel raadt gelovigen ten zeerste af om te huwen met een ongelovige. Zowel in het Oude⁷¹ als
Nieuwe⁷² Testament gebeurt dat. En in scherpe bewoordingen. Ten aanzien van Israël in een
4 Kanaänitische omgeving is dat een duidelijke zaak. De invloed van de Kanaänitische cultuur, met
name door de gemengde huwelijken, zou desastreus zijn voor de dienst aan de Here. Dat blijkt ook in
6 de praktijk vaak het geval. Het voorbeeld van koning Salomo spreekt in dit verband boekdelen⁷³. De
tekst uit 2 Korinte 6, die teruggaat op Leviticus 19,19 en Deuteronomium 22,10, lijkt in dezelfde
8 richting te tenderen, maar de vraag kan gesteld worden of het hier ook gaat over het huwelijk tussen
een gelovige en een ongelovige; moet de kring niet veel breder getrokken worden? Uit het hoofdstuk
10 zelf valt niet op te maken dat het hier specifiek over het huwelijk zou gaan. Wel over de relatie
tussen gelovigen en ongelovigen in het algemeen. Maar wie zijn deze ongelovigen precies? Blijkbaar
12 mensen die de afgodendienst praktiseerden en de dienst aan de Heer tegenstonden. Het beeld dat
Paulus hier oproept is dat van de antithese, het midden van deze mensen. Op basis hiervan heeft men
14 in de loop van de geschiedenis de conclusie getrokken dat christenen zo min mogelijk met
ongelovigen dienen samen te werken. Een interessante lezing biedt Van Spanje in zijn commentaar
16 op de brief⁷⁴. Hij lokaliseert de ongelovigen niet in de gemeente, maar buiten de gemeente. Het zijn
de opposanten van Paulus⁷⁵. Hij baseert zijn stelling op de context van 2 Korintiërs 6,14-7,1.

18 Een duidelijk verbod valt er uit deze verzen niet af te lezen; wel mag duidelijk zijn dat aan een
gemengd huwelijk talrijke bezwaren kleven: het niet samen kunnen beleven van het geloof, de
20 eventueel negatieve invloed die de niet-gelovige kan hebben op de gelovige, de opvoeding van de
kinderen. Voor een ambtsdrager zullen deze bezwaren zeker een rol spelen in de uitoefening van zijn
22 dienst.

5. Evaluatie

24 5.1 De vereisten in relatie tot homoseksualiteit

De vereisten die Paulus in het algemeen aan een ambtsdrager stelt, gelden uiteraard ook voor
26 homoseksuele broeders en zusters, mochten zij geroepen worden tot het ambt. Wie de vereisten
nog eens op zich laat inwerken, zal erkennen dat daar op zich geen principiële problemen hoeven te
28 liggen; ook in een homoseksuele relatie van liefde en trouw levende gemeenteleden kunnen immers
voldoen aan deze vereisten (uiteraard voor zover deze op hen van toepassing zijn). Wel zal van een
30 roeping tot het ambt feitelijk alleen sprake kunnen zijn als de gemeente de overtuiging heeft dat
Gods Woord ruimte laat voor een homoseksuele relatie in liefde en trouw.

⁷¹ Deuteronomium 7: 3-4. "Sta ook geen huwelijksverbintenissen met hen (de Kanaänitische volken) toe; sta uw dochter niet af aan een van hun zonen en zoek bij hen geen vrouw voor uw eigen zoon. Want zij zouden uw kinderen ertoe verleiden de HEER ontrouw te worden en andere goden te dienen".

⁷² 2 Korintiërs 6:14-15,17. "Loop niet en een en hetzelfde span met ongelovigen. Wat is de verwantschap tussen gerechtigheid en wetteloosheid en wetteloosheid? Waarin lijken Christus en Beliar op elkaar? Wat hebben een gelovige en een ongelovige gemeen?": Daarom zegt de HEER: Ga weg bij de ongelovigen, zonder je van hen af en raak niets aan dat onrein is".

⁷³ 1 Koningen 11: 1-8

⁷⁴ Van Spanje, 2 Korintiërs, p. 181-182.

⁷⁵ Van Spanje, p. 181 "laten de christelijke Korintiërs met Paulus' niet-christelijke opposanten, namelijk die sofisten die *zichzelf* weliswaar als 'gelovigen' kwalificeren (2 Kor. 11,13.23) maar die volgens Paulus absoluut niet in Christus geloven (2 Kor. 11,4.13-15)".

Daarnaast is er een aantal punten die meegewogen dienen te worden. Het betreft in de eerste plaats de opmerking van de apostel dat een ambtsdrager onberispelijk dient te zijn en dat hij een goede reputatie moet hebben. Ook buitenstaanders moeten een goed getuigenis over hem kunnen geven (1 Timotheüs 3: 7). In de tweede plaats de status van een homoseksuele relatie ten opzichte van het huwelijk en in de derde plaats de verhouding tot hen die gekozen hebben voor een celibatair leven.

5.2 Een goed getuigenis

Er zullen broeders en zusters in de gemeente zijn, maar ook buitenstaanders, die moeite blijven houden met een homoseksuele relatie, ook met een relatie in liefde en trouw. Voor hen leiden broeders en zusters, die een homoseksuele relatie zijn aangegaan, geen onberispelijk leven en kunnen zij van hen ook geen positief getuigenis geven.

5.3 Inzegening of zegening

Speciale aandacht verdient hier nog wel de positie van een homoseksuele relatie ten opzicht van het huwelijk. Het huwelijk wordt in de Bijbel hoog in ere gehouden en is de unieke, exclusieve gemeenschap tussen man en vrouw. Niet voor niets is het huwelijk de weerspiegeling van de relatie tussen de HEERE en zijn volk en tussen de Heer Jezus en zijn gemeente. Een homoverbintenis kan niet hieraan voldoen; een verbintenis tussen twee mannen of tussen twee vrouwen staat dan ook niet op gelijke voet met het huwelijk tussen man en vrouw. Het huwelijk is thuis in Gods oorspronkelijke schepping; een homoverbintenis is een schuilhut in het gebroken bestaan. Vanuit dit oogpunt is het huwelijk van een andere orde dan een relatie tussen twee mensen van hetzelfde geslacht. Ook al is zo'n relatie voor de wet gelijk aan de man-vrouw relatie en kunnen homoseksuele mannen en vrouwen trouwen, binnen de kerken bestaat om bovengenoemde reden grote terughoudendheid. Een aantal kerken (o.a. de PKN) kent wel de zegening van een homoseksuele relatie in tegenstelling tot de inzegening of bevestiging van een heteroseksuele relatie.

5.4 Celibatair of in een relatie

Een aspect, dat in de gesprekken met homoseksuele broeders en zusters en in die met de belangenbehartigende organisaties (zie hoofdstuk 4 van het rapport) besproken is, willen we ook in deze bijlage noemen. In de gemeente hebben we ook te maken met homoseksuele broeders en zusters die heel bewust hebben gekozen voor een celibatair leven, omdat zij op het standpunt staan dat de Heer dit van hen vraagt. Mochten de ambten binnen de gemeente van Christus opengesteld worden voor broeders en zusters die in een homoseksuele relatie leven, dan brengt dat homoseksuele broeders en zusters die bewust celibatair leven om een drietal redenen in een wat precare positie. Ten eerste kan het zijn dat zij de ruimte die voor homoseksuele relaties gegeven wordt, beschouwen als ethisch laakbaar, want strijdig met Gods Woord. Ten tweede kan het zijn dat zij zich daardoor in hun keuze niet of onvoldoende gesteund voelen door de gemeente van Christus, terwijl zij juist behoefte daaraan hebben. Ten derde kan het zijn, dat zij het als problematisch ervaren om geestelijk gezag toe te kennen aan een broeder of zuster die op zo'n principieel punt een andere levenskeuze maakt dan zichzelf. Afgedacht van de openstelling van de ambten kan ook de vraag worden gesteld, hoe die twee verschillende inzichten en levenswijzen zich in één gemeente tot elkaar verhouden. Zal dat niet gaan wringen in de pastorale bearbeiding van de gemeente? Kunnen beiden naast elkaar leven in de gemeente van Christus, zonder dat één van hen zich een

2 tweederangs broeder of zuster hoeft te voelen? Binnen een gemeente zal daarom rekening moeten worden gehouden met soms heel gevoelige en tere verhoudingen.

Geraadpleegde literatuur

Brink van den G. en Kooi van der C, Christelijke Dogmatiek, Zoetermeer, 2012

Bruggen van J, Ambten in de Apostolische Kerk, Kampen 1984

Bruijne de Ad (red.), Open en kwetsbaar, Kampen 2012

Graafland C, Gedachten over het ambt, Zoetermeer, 1999

Heidelbergse Catechismus

Houwelingen van P.H.R, Titus en Timotheüs, Commentaar op het Nieuwe Testament, Kampen 2009

Jong de H, Trouwen, scheiden en alleen blijven, Kampen 1997

Klijn A.F.J, De brieven van Paulus aan Timoteüs, Titus en Filemon, De prediking van het Nieuwe Testament, Nijkerk, 1984

Koffeman L.J, Het goed recht van de kerk, Een theologische inleiding op het kerkrecht, Kampen 2009

Lekkerkerker A.F.N, Oorsprong en functie van het ambt, 's Gravenhage, 1971

Novum Testamentum Graece, Eberhard Nestle en Kurt Aland, Stuttgart 1967

Kerkorde van Gereformeerde Kerken in Nederland, 2014

Kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland

Rapport Commissie onderzoek ambtsvisie, Rapport voor de Landelijke Vergadering 2013

Rapport Commissie Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten, 2003

Ridderbos, H.N. Rondom het Woord, mei 1966, p 166

Spanje van T.E, 2 Korinthiërs, Commentaar op het Nieuwe Testament, Kampen 2009

Trimp C, Ministerium, Groningen 1982